

23.5. ADITZ IZENAK

Azpi-atal honetan aditz izenen erabileraren gaineko esaldi ereduak eman-
go ditugu.

-(k)eran:

«*Da ikusi be asko gedxa, e? aurretik ikusi bela ta bestie ta eikeran da ba, gero txittie falta sala, ta anditxuek einye be bai txittak, e? es txikidzek bakarrik*» - (*Eta ikusi ere asko gebiago, e? aurretik ikusi zutela eta bestea eta egikeran eta ba, gero txita falta zela, eta handitxoak eginda ere bai txitak, e? ez txikiak bakarrik*)

«*Len txikitxotan, e, umiek eskola asieran da eukitten dabe, bañe umie jaxokeran be bai buruen, e, sabalodxe ta*» - (*Lehen txikitxotan, umiek eskola hasieran eta edukitzen dute, baina umea jaiokeran ere bai buruan, zabaloa eta*)

«*Etxetik urteidxeran txakurrek ainka i otza*» - (*Etxetik irteeran txakurrak baginka egin dio*)

-tea:

«*Ibili eseittie txarra da*» - (*Ez ibiltzea txarra da*)

«*Damutute na ain berandu etortie*» - (*Damututa nago bain berandu etortzea*)

«*Ori esatie esta ona*» - (*Hori esatea ez da ona*)

«*Ori fasille da eittie*» - (*Hori erraza da egitea*)

«*Kantzaute na bedarra ebatie*» - (*Nekatuta nago belarra ebakitzea*)

«*Intentaukot akabatie biskor*» - (*Abaleginduko naiz amaitzea bizkor*)

«*Damutu eitte ata berandu etortie*» - (*Damutu egiten zait berandu etortzea*)

- «Basuen ibiltie ona da» - (Basoan ibiltzea ona da)
 «Umiei olgetan eittie gustetakue» - (Umeei olgatzten egitea gustatzen zaie)
 «Ori gatxa da sinistie» - (Hori gaitza da sinestea)

-terik:

- «Estau gure ixen etorteik» - (Ez du gura izan etortzerik)
 «Amesetan eitte banak, ba Santa Inesi erresau barik pentzau bes ogera juteik» - (Amesetan egiten zuenak, ba Santa Inesi errezatu barik pentsatu ere ez ohera joaterik)
 «Gure mutillek eta eseben gure an lo eitteik» - (Gure mutilek eta ez zuten gura ban lo egiterik)

-teari:

- «Orrek erretiai itxi otza» - (Horrek erretzeari utzi dio)
 «Garidxe eraittiai itxi otze» - (Garia ereiteari utzi diote)
 «Amaikaas ya itxi notzan eskolara juetiai» - (Hamaikagaz utzi nion eskolara joateari)
 «Konjuru eitte ben, trumoyorrek itxi deidxen jotiei» - (Konjuru egiten zuten, trumoi horiek utzi diezaioten jotzeari, eta kanpora irten ba)

-teagaz:

- «Posi na ikustias» - (Pozik nago ikusteagaz)
 «Akordau nas erostias» - (Gomutatu naiz erosteagaz)
 «Entzutias bakarrik esautu ot» - (Entzuteagaz bakarrik ezagutu dut)
 «Ori esatias esta eser arregletan» - (Hori esateagaz ez da ezer konpontzen)

-teagaz batera:

- «Bai, bai, e, selan da? gora eltzias batera, bire ba toye» - (Bai, bai, zelan da? gora beltzeagaz batera, bide bat doa)
 «Da esatias batera, konturetu ei san» - (Eta esateagaz batera, konturatu ei zen)

-tearren:

- «Afaldu eseittiarren juen ein die» - (Ez afaltzearren joan egin dira)
 «Ba ayuntamentuen be seoser, e, emototzen, arrapetiarren, ba estaitt ori, e, selan ixle leiken, e?» - (Ba udaletxean ere zer edo zer, ematen zioten barrapatzearren, ba ez dakit hori, zelan izan litekeen, e?)

-teagatik:

- «Askorias, kapau ero esate ako, ero sati bat kentze otzasu ba erresa botatitaittik eta» - (Aizkoragaz, kapatu edo esaten zaio, edo zati bat kentzen diozu ba errazago botatzeagatik eta)

-tes:

«Arranue ixetes andidxe da, bañe orrek atxarranuek die txikidxe» - (Arrano izatez bandia da, baiña baitz-arrano horiek dira txikiak)

-ten:

«Ikasi dau txistue joten» - (Ikasi du txistua jotzen)

«Orrek badaki eitten» - (Horrek badaki egiten)

«Atrebidu da artzen» - (Ausartu da bartzen)

«Pasetan itxi oste» - (Pasatzen utzi didate)

«Jaten emoste» - (Jaten eman didate)

«Orrek estudixetan segitzen dau» - (Horrek estudiatzen segitzen du)

«Erakutzi otzat eitten» - (Irakatsi diot egiten)

«Orri astu dxako euskera berba eitten» - (Horri abaztu zaio euskara berba egiten)

«Asi da jaten» - (Hasi da jaten)

«Ipiñi ot jatekue berotzen» - (Ipiñi dut jatekoa berotzen)

«Lagundu otzat akabetan» - (Lagundu diot amaitzen)

-tera:

«Etorri nas ama ikustea» - (Etorri naiz ama ikustera)

«Ori gurien esta egon, bañe amen aldemenien da, ormara altzeta eben da, makillias, makillias ra! gero jatera oyesenien, bajatu» - (Hori gurean ez da egon, baina hemen aldamenean eta, hormara altxatzen zuten eta, makilagaz, makilagaz ra! gero jatera ziboazenean, baxatu)

«Ba ori, gastaña arrue ori da, e, usteltzera doyen, e, arrotute materidxela, bai, tronkuek, or gerritik ero orridxetatik bera oten dana, sustarretik bitarte ori arrotu, arrotute, ori dekot» - (Ba hori, gaztaina barroa hori da, usteltzera doan, barrotuta materiala, bai, enborrak, hor gerritik edo orrietatik behera egoten dena, zuztarretik bitarte hori harrotu, harrotuta, hori daukat)

«Geubes ni partitzea juen da ene, gure jaunak abadie, da, belaunikotu giñien pasau artien, itxi kantiñek serien da belaunikotu eitten giñien» - (Gauetz ni banatzera joan eta ene, gure jaunagaz abadea, eta, belaunikatu ginen pasatu artean, utzi kantiñak zerean eta belaunikatu egiten ginen)

«Gari jotietan laguntzera juen da, ori bai, esautu ot ori» - (Gari jotzeetan laguntzera joan eta, hori bai ezagutu dut hori)

ez ... -tera:

«Biskor juen esettera esi lleike ikusi» - (Bizkor joan ezean ezin liteke ikusi)

«Esi lleike juen kotxie eukiñ esettera» - (Ezin liteke joan autoa eduki ez egitera)

-terakuen:

«Ostien, ilbarrixen botetan baosu dana ure daridxola oten ei da egurre, su eitterakuen be bai» - (Ostean, ilberrian botatzen baduzu dena ura dariola egoten ei da egurra, su egiterakoan ere bai)

-teko:

«A esaten san sala kardetako, ol baten ipintte olan gora begire, sorros sorrotzak puntak eukesena» - (Hura esaten zen zela kardatzeko, obol baten ipinita hola gora begira, zorrotz-zorrotzak puntak zeuzkana)

«Au ekarri ot suk erueteko» - (Hau ekarri dut zuk eroateko)

«Berdurie jateot lodittu esitteko» - (Berdura jaten dut ez loditzeko)

«Akordau sailtes erosteko» - (Gomutatu zaitzez erosteko)

«Etorteko da» - (Etortzeko dago)

«Esteko jateko gogoik» - (Ez dauka jateko gogorik)

«Amen oitturie, egosteko oitturrik esta, gurien beintzet, da ostera aldemenetan beti» - (Hemen obitura, egosteko obiturarik ez dago, gurean behintzat, eta ostera aldamenetan beti)

«Esayosu dana ekarteko» - (Esaiozu dena ekartzeko)

«Amak esan dau amen egoteko» - (Amak esan du hemen egoteko)

«Au erosi ot umiai emoteko» - (Hau erosi dut umeari emateko)

«Ama elixan sartzeko moruen egon san» - (Ama elizan sartzeko moduan egon zen)

«A, bai, ilberan ebai bi da ulie, asi esitteko, gutxi asteko, asteko, il barrixen» - (A, bai, ilbeheran ebaki behar da ilea, ez hazteko, gutxi hazteko, hazteko, ilberrian)

-tekotan:

«Egurre ekartekotan junas» - (Egurra ekartzekotan joan naiz)

«Txarto eittekotan oba bakien itxi» - (Txarto egitekotan hobe bakean utzi)

«Txarto berba eittekotan isilik egotie oba» - (Txarto berba egitekotan isilik egotea hobe)

-teko ustean:

«Etorri die guas berba itteko ustien» - (Etorri dira gugaz berba egiteko ustean)

